

Ik ga er meteen naar toe en vraag: 'Heeft Italië aan Duitsland de oorlog verklaard? Is dat een radiobericht?'

'Ja! - neen, geen radiobericht, ik heb het van een soldaat gehoord.'

Ja, ja!¹

Slechts weinigen waren er in wie zulk een behoefte tot critische verificatie leefde. Wat de emoties raakte, werd geloofd - de tot pessimisme stemmende geruchten niet minder snel dan de tegengestelde:

'Engelsen zijn te Rotterdam aangekomen! Vijfduizend zijn er op de Cool-singel! Het wordt tegengesproken. Het zijn geen Engelsen maar Canadezen en het zijn er geen vijfduizend, maar tienduizend!! Nu ja, of het nu Engelsen zijn of Canadezen, dat doet er niet toe! Het is in ieder geval hulp!'²

Dat de commandant van de Duitse luchtlandingstroepen in Den Haag met zijn vliegtuig neergestort was, werd in alle grote steden van het westen rondverteld; zijn paard, een witte schimmel (reminiscentie aan Sinterklaas?), had er ook het leven bij ingeschoten - dat was een opwekkend detail.³ Maar de sinistere geruchten overwoogen toch verre; van meet af aan was de angst sterker dan de hoop. 'Je wist tenslotte niet meer', aldus een officier van een der Leidse depotbataljons,

'wat je moest geloven. Zo werd er verteld, dat de handtassen van alle vrouwen gecontroleerd moesten worden omdat daarin soms handgranaten vervoerd werden. Dan kwam er een bericht van de garnizoenscommandant dat uitgekeken moest worden naar een patrouille Duitse soldaten in Nederlandse uniformen doch zonder beenwindsels, die vrouwen en kinderen voor zich uit dreven. En voorts was daar het volgende merkwaardige voorval: terwijl wij zelf drie observatieposten bezet hielden op de gasfabriek, vanwaar we de gehele omgeving konden waarnemen, en terwijl zich totaal niets verdachts had voorgedaan in het omliggende terrein, komt er op 13 mei een bevel van de overste (garnizoenscommandant), alarm te maken, aangezien hij bericht had ontvangen dat er parachutisten achter de gasfabriek geland zouden zijn. Ik zeg: 'Maar overste, ik heb toch geen zand in mijn ogen!' Maar er was geen praten tegen' -

er werd gealarmeerd.⁴

¹ H. A. Robbé Groskamp: 'III-20 RA achter Mill' (Collectie dagboeken, no. 288, p. 77). ² H. van den Burg: 'Oorlogsherinneringen van een brandweerman, 10-14 mei 1940', in Gemeente Rotterdam: *Herinneringsboek luchtbescherming, wijk IV, vak 3a* (1946), p. 43. ³ Graf von Sponeck werd in een latere fase van de oorlog op last van Hitler een proces aangedaan omdat hij, in strijd met gegeven bevelen, een deel van de Krim ontruimd zou hebben. Kort voor het einde van de oorlog werd hij 'auf Grund eines summarischen Befehls Himmlers oder Hitlers' doodgeschoten (A. Kesselring: *Soldat bis zum letzten Tag* (1953), p. 71). ⁴ Aangehaald in W. A. Poort en Th. N. J. Hoogvliet: *Slagschaduw over Nederland* (1946), p. 282-83.